

КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА ЕТАПНА СФОРМОВАНІСТЬ І СТАДІЙНА ЗАВЕРШЕНІСТЬ ФРАГМЕНТІВ МІСЬКОГО ЛАНДШАФТУ

Розглянуто коло питань стосовно дослідницьких уявлень міста як культурно-історичного ландшафтного ареалу розселення та феноменологічні характеристики сформованості і завершеності його цілісних фрагментів. Акцентована композиційно-калібрувальна роль цезур – регулятивних зв'язок-носіїв і (ре)трансляторів інтегро-диференціальних ефектів становлення та трансформації фрагментів міського ландшафту. Запропонована систематизація змісту процесо-середовищних взаємодій складових і планувальних трансформацій (автопоезиса) ландшафтного цілого та його фрагментів.

Ключові слова: міський ландшафт та його фрагменти, стадійна завершеність, композиційний механізм, дестинація, цезура, процесо-середовищні взаємодії.

Процесо-середовищне уявлення феноменів розселення (поселень, міст, регіонів) і розуміння логос-системного механізму його здійснення та існування може бути теоретико-методологічною засадою містобудівної практики стосовно гармонічної (транс)формації міського ландшафту (ландшафтних ареалів розселення), становлення і виокремлення його відносно цілісних фрагментів як довершених частин-складових у ході культурно-історичного розгортання та втілення іменованих топоформ поселень.

Коло традиційних проблемних питань тематичного напрямку містобудування, що розглядається, коротко окреслено на основі досвіду зарубіжних країн стосовно збереження історичних міст та історичного середовища: якими будуть функції міста та його історичного ядра; як може бути використане історичне ядро; які зв'язки історичного ядра з мережею основних комунікацій; чи може бути організовано в історичному центрі рух транспорту; які головні архітектурні акценти у просторі вулиць і площ; які характерні деталі оформлення відображають специфіку міста; які головні видові точки міста, його силуети та інше [1, с.46]. Для подолання достатньо утилітарного підходу до історичного середовища як предметного (архітектурного) середовища соціально орієнтованою методикою роботи з міським середовищем визначена розроблена у Данії у 1980-х роках методика

SAVE (Дослідження архітектурних цінностей середовища), яка реалізує відношення до всієї історичної тканини міста як частини регіонального чи міського середовища, що характеризує місцеву будівельну культуру та історичну спадщину [1, с.48]. Збір і аналіз найбільш суттєвої інформації стосовно середовищних цілісностей (від груп будинків до міста вцілому) передбачається з використанням наступних критеріїв:

домінуючі архітектурні властивості території (зв'язки міської забудови і природного ландшафту, профілі вулиць, розподіл будинків-домінант, видатних пам'ятників, площ, парків й т.п.);

зразки забудови ділянок середовища з характерною топографією, вуличною сіткою, організацією фронтів забудови вулиць і площ, нарізкою домоволодінь й т.п.;

вибрані (видатні) елементи міського середовища (унікальні простори вулиць, парки, об'єкти особливих типів й т.п.);

справжність – ступінь схоронності оригінального екстер'єру, можливості його реабілітації;

середовищна цінність – ступень гармонії будинків з навколишньою забудовою і природним ландшафтом.

Даною методикою встановлюється інтегральна оцінка не як середнє арифметичне, а як підсумкове уявлення, як цілісне відображення у психіці людини дійсності [1, с.49]. Але й тут не усуваються принципові методологічні вади протиставлення "людина – штучне (архітектурне) середовище", відокремлювання соціуму від природи і техніки, панування уявлень про місто як стаціонарно-предметної оболонки життєдіяльності. Разом з тим, вже в японському русі архітектурного "метаболізму" запорукою динаміки соціуму вважали циклічну послідовність стадій розвитку міста, що властиве його структурі (читай – логос-системному механізму!). Необхідно забезпечити простору міста можливість еволюціонувати, щоб надати життя новим елементам. Й тому К.Танге прагнув проектувати не окремі елементи міської забудови, а живе багатофункціональне і саморегульоване середовище [2, с.24].

Схожу думку поділяла З.М. Яргіна: місто, подібно природному ландшафту, зростає та оновлюється, виявляючи стійкість власних компонентів, побудова яких схильна до циклічних коливань і поступального розвитку, які підкорюються об'єднаній силі природних і соціальних закономірностей [3, с.16]. Стійкі та активні зв'язки соціальних груп із міським простором обумовлюють не тільки стійкі моделі поведінки, але й характер обживання міського середовища, що виявляється у конкретних рисах його обличчя, типі соціального контролю і адаптації [3, с.144]. З.М. Яргіна відмічає, що для характеристики елементів містобудівної (планувальної) композиції

використовують поняття двох типів. Перші визначають значущість елементів – це композиційні центри (вузли, доміанти) і осі (зв'язки), які утворюють у сукупності основу (каркас) композиційної єдності. Друга група понять дозволяє описати характер архітектурно-планувального елемента, його "тональність", тематичні і стилістичні відмінності, міру своєрідності [3, с.284]. В теоретико-містобудівному дослідженні І.І.Стецюк перша із вищезгаданих груп понять категоризується як цезури, а друга – як дестинації, що мають ключове значення для встановлення композиційної єдності та планувальної цілісності міського ландшафту та його частин-фрагментів [4]. Також вже простежена роль складових цезур – об'ємно-просторових доміант історичного каркасу у створенні та оновленні динамічної цілісності історичних фрагментів міського ландшафту [5].

Коли перефразувати відповідні тези З.М. Яргіної, то можна надати такий зміст процесоорієнтованої феноменологічної (культурно-історичної) характеристики міського ландшафту та її фрагментів (спираючись на сутнісні розрізнення стосовно процесо-середовищного уявлення ландшафтної дійсності розселення [6]): *пластика міського ландшафту* – зчленована сукупність об'ємно-просторових фігур природних, техногенних і соціумальних компонентів міського середовища, що виражає циклоритми просування процесів формування і породження (улаштування / перевлаштування) пружності будови ландшафтного цілого чи його фрагментів (просторово-композиційний аспект дестинації). Відповідно, із врахуванням рекурсивної дії трьох інших базових процесів розселення, може бути визначено зміст таких релевантних культурно-історичних характеристик. *Поведінка міського ландшафту* – зчеплена сукупність кластерів існування природних, техногенних і соціумальних компонентів міського середовища, що виражає циклоперіоди просування процесів функціонування і породження (зародження / відродження) напруженості функцій ландшафтного цілого та його фрагментів (часово-композиційний аспект дестинації). *Кондиція міського ландшафту* – дискретно-континуумні реєстри відповідності (зрілості) природних, техногенних і соціумальних компонентів міського середовища, що виражає циклофази просування процесів розвитку і породження (з'явлення / виявлення) щільності властивостей ландшафтного цілого та його фрагментів (субстанційно-композиційний аспект дестинації). *Самоцінність і поліфонія міського ландшафту* – еволюційна єдність риторичних операцій цілеспрямованості (конкорданції) природних, техногенних і соціумальних компонентів міського середовища, що виражає циклоепітаксію просування процесів відтворення і породження (ідентифікації та регуляції) вибіркової інтенсивності закономірних

змін ландшафтного цілого та його фрагментів (мовно-композиційний інтеграційний аспект дестинації).

Наведені культурно-історичні характеристики можуть бути використані для встановлення етапної (першого повного циклу становлення) сформованості (центрованості, фіксації меж і стану) фрагментів-дестинацій, але цього ще не достатньо для визначення масштабу і міри їхньої динамічної планувальної завершеності. Тут ключовою категорією планувальної композиції є цезура (когерентна пауза-зв'язка з'єднання/роз'єднання), яка й забезпечує фізичну і семіотичну цілісність дестинацій (і дестинацій-частин цілого) як гетерогенних агрегатів-організмів (ансамблів) містобудування [7]. Взаємовплив та взаємодії гетерогенних компонентів міського ландшафту мають корелятивну зв'язаність, яка обумовлена роботою системного композиційного механізму експлікації відповідних топоформ різних ярусів активності їх втілення й тому питання специфіки зав'язків середовищних компонентів і взаємодії базових процесів потребує подальшого розгляду.

У межах згаданої проблематики, під час розгляду відмінності та взаємореалізації фізичного і соціального просторів (полів), П.Бурд'є визначав, що "простір, у якому ми проживаємо й який ми пізнаємо, є соціально розмічуваним і сконструйованим". Тобто "фізичний простір є соціальна конструкція і проекція соціального простору [конституційованого ансамблем полів діяльності] (як, наприклад... план міста), об'єктивація і натуралізація минулих і сучасних соціальних відошень" [8, с.53]. Реалізований фізично соціальний простір є розподілом у фізичному просторі (полях діяльності) різних видів благ і послуг, а також індивідуальних агентів та груп (локалізованих фізично у постійних місцях), що володіють можливостями привласнення цих благ і послуг (у залежності від наявного капіталу і фізичної дистанції). Це визначає (за П.Бурд'є) диференційовану цінність різних областей (фрагментів) реалізованого соціального простору й, як наслідок, концентрацію найбільш дефіцитних благ та їхніх власників у певних місцях фізичного простору (П'ята авеню [Нью-Йорк]; вул. Фобур де Сент-Оноре [Париж]) [8, с.54]. Встановлено, що просторовий розподіл можливостей володіти та мати доступ до дефіцитних благ і послуг є кристалізацією у даний момент часу всієї історії локальної одиниці (фрагменту), що розглядається, при цьому головне із регіональних відмінностей зобов'язане своєму відтворенню в історії ефекту кругового підкріплення (в циклах розгортання та втілення культурних ландшафтних топоформ!), що безперервно здійснюється у ході історії [8, с.63, 64].

Ефекти процесо-середовищних взаємодій, й першу чергу планувальних взаємодій процесів відтворення, передбачають наявність загального мовного

(мовленевого) контексту та семіотичного "розуміння" для інтеграції компонентів-частин цілого (фрагментів міського ландшафту). Важливий аспект такого контексту фіксує О.Т. Бікбов, коли він трактує розуміння [відповідності між семантичними і соціальними просторами] як наслідок соціальних взаємодій, які породжують суб'єктивність (компонентів цілого!). Таке операційне визначення ближче за все до запропонованого П. Бурд'є "практичного смислу", який одночасно є практичним почуттям, тобто цим смислом, яким речі і поняття "природно" наділені для учасників взаємодій в умовах можливості, що зумовлюються об'єктивними соціальними інститутами [9, с.21].

Кожний (природно-техно-соціумальний) фрагмент міського ландшафту потенційно відображає та репрезентує топоформні особливості і своєрідність процесо-середовищної єдності (стадійної завершеності) конкретного ландшафтного ареалу розселення (психофізично-семіотичного локусу) і характеризується такими атрибутивними ознаками та ресурсами втілення (культурними свідченнями-станами у визначених діапазонах їх логосистемних параметрів): густотно-розподільна будова та її психофізичний образ (просторовий ресурс); поточно-локусні функції та їх психофізичний тонус (часовий ресурс); персоніфіковано-адаптаційні властивості та їх психофізичний комфорт (субстанційний ресурс); ідентифікаційно-закономірні зміни та їх духовно-семантична цілісність (мовно-семіотичний ресурс).

Планувальним регулятором досягнення інструктивних оптимальних показників (міри) стадійної завершеності цілісного фрагменту (дестинації) та композиційним інструментом його "зашнурування" у ландшафтне (органічне) ціле є динамічна зшивна багатоконтурна мережа цезур різних рівнів, яка реалізує у дійсності розселення автопоетичну планувальну композиційно-калібрувальну роботу механізму (конфігуратора Логоса, оснащеного душею – рефлексивним акомпаніатором) розгортання та втілення топоформ ландшафтного ареалу розселення. Однією з перших спроб концептуально обґрунтувати положення "органічної філософії" майже сто років тому були праці А.Н. Уайтхеда, де він стверджував: все, що відзначається відносно самостійним існуванням належить до класу суб'єктів, що мають властивості організмів, й яким притаманна активність, що спрямовується внутрішніми "психічними планами". Такий план кожного цілого (суб'єкта-організма різного ступеня складності) й є те, що видозмінює матеріальні частки і спрямовує їхні реакції. Кожний організм (як монада Г.В.Ляйбніца) оточений своїм полем й функціонує у якості його організуючого центру (див. [10, с.30]). Схожі погляди на основи активної взаємодії організмів ("внутрішні програми") мали П.К.Анохін (зворотна аферентація і акцептор дії), І.С.Бериташвілі (активний

образ), М.О. Бернштейн (моделі потрібного майбутнього), Л. Берталанфі (принцип еквіфінальності) [11, с.158].

Важливою філософською засадою розуміння категорії "цезура" є дослідження Ж.Дельоза динамічної "силової" моделі "складка-згин" (фр. – pli) та трансцендентального поняття "лінія інфлексії" (inflexion) як умови існування мислимого світу (аналог принципу передумовленої гармонії Г.В. Ляйбніца) – зовнішньої по відношенню до усіх сил, діючих в матерії (складки, складання), і до усіх сил душі (згини та згинання) [12, с.247, 248]. В. Подорога відзначає, що інфлексія не має свого певного фізичного "відбитку", "місця" ні у складці, ні в згині – вона є Подія (дія системного композиційного механізму!). Не додається до чого-небудь, бо є умовою всього, що може бути докладено. Лінія інфлексії – це універсальний тип зв'язку всього живого, кожної найдрібнішої й надвеликої долі ляйбніціанського універсуму [12, с.249, 250]. Також розуміння інфлексії як внутрішньої сингулярності, чистої події лінії (за Б.Кашу), як проміжок між вимірами, як еластична точка-згин (за П.Клеє) чи еластична або пластична точка-складка проходження фізичних точок [12, с.28,41,42] дозволяє визначити композиційно-гармонізуючу роль цезури-складки стосовно становлення і трансформації ландшафтних фрагментів-дестинацій на шляху їх стадійної завершеності чи подальшої агрегації ("відгинання" у мережі інфлексії як планувальної констеляції). Тому слушною є думка, що поняття "експлікувати", "імплікувати", "комплікувати" (від лат. plicā – "складка") утворюють тріаду згину відповідно варіаціям відношення Єдине:Множинне [12, с.43].

Вищезгадане відношення "ціле – частини" є відношення взаємопродикації (діянь, подій), здійснення атрибутів ландшафтних фрагментів та їх компонентів й феноменологічно виявляються як процесо-середовищні ефекти, ключовими з яких є ефекти планувальної взаємодії за участю композиційної зв'язки-складки – цезури, що реалізує інструктивно-інструментальні завдання (диригента-рецептора) логос-системного механізму здійснення міського ландшафту на основі принципів алеаторики і суперпозиції. Специфіку роботи цих принципів можна зафіксувати на прикладі формулювань Ж. Дельозом аналогічної пари – принципу невизначеності і закону неперервності. Принцип невизначеності є принципом індивідуації, згідно з яким немає двох схожих індивідів, що розрізняються тільки зовні, з кількісної, просторової чи часової сторони: в першу чергу, індивідуальною є душа. Принцип невизначеності установлює розриви (тут відрізняються розриви у неперервності і розриви, що переривають неперервність), однак розриви з'являються не лакунами й не переривання неперервності, а навпаки – розділяють континуум так, що в ньому не буває лакун, тобто "найкращим" чином. При цьому закон неперервності стверджує,

що неможливе знати де скінчається почуттєве і починається інтелігібельне [12, с.114,115]. Звідси виходить конструктивне значення важливого ефекту планувальної взаємодії фрагментів міського ландшафту та створення завершених цілісностей (цезурного композиційного прикріплення і стягування) – ефекту скріплювання або прегензії, як індивідуальної єдності, коли подія є "вузлом прегензій" [12, с.136,137].

Упорядкованість (кодова послідовність досягнення правильних, налагоджених станів атрибутів речей – "словники" смислозначень інструкцій і інструментів системної мови форм) як прояв гармонічної і симфонічної складових роботи конфігуратора експлікації форм реалізується, наприклад, у біологічному світі (за висловом А. Ліма-де-Фаріа), як її каналізування, як самоскладання, що відбувається на усіх рівнях – від макромолекул до організмів. Тобто, це автоеволюція (рекурсивного розгортання та втілення), коли рекурентні ряди системних параметрів атрибутів виступають генераторами подальшої упорядкованості і динамічної стадійної завершеності фрагментів цілого, й коли установлюється відповідність ресурсної ємності (життєздатності) міського середовища та його компонентів об'єму (потужності) та комбінації міських процесів, а також здійснюється капіталізація просторових, часових, субстанціональних і мовних (семіотичних) ресурсів втілення (уречевлення і означення). І не зайвим тут навести відомий тезис Г. Спенсера: еволюція – це зміни від незв'язної однорідності до зв'язної різнорідності. Ця зв'язність ландшафтної дійсності розселення (як світу дестинації) є композиційною заслугою цезур. До того ж логос-системний механізм експлікації топоформ розселення (як реплікація їх конфігуратора) демонструє фрактальний принцип своєї роботи, що виявляється у єдності перервності (дискретності) і неперервності (континуумності) буття речей (частин і цілого), коли вони змінюючись та ускладнюючись (комплікація) залишаються самими собою завдяки композиційній динаміці (сигнальної регуляції і семантичного диригування) дестинацій і цезур (когерентності їх смислозначень) як складових (різних рівнів і масштабу) планувальної сутності речей – дискретно-континуумальний автопоезис та автоперетворення цілісних іменованих фрагментів ландшафтної дійсності у режимі планувального управління і гармонічної трансформації та калібрування феноменів розселення.

При розробці технологій планувальних рішень стосовно таких цілісних гетерогенних об'єктів (метасуб'єктів) містобудування як місто-ландшафт (ландшафтний ареал розселення) [13] необхідно враховувати те, що авто поетична експлікація іманентних атрибутів культурних форм-логосів та їх втілення у феномені ландшафтної дійсності (як трансцендентна предикація) виявляються (як вирази, спілкування, події, ефекти) у фізичному

(територіальному) і метафізичному (надтериторіальному, семіотичному) вимірах взаємодій фрагментів і компонентів міського ландшафту.

Ефекти (явища) ресурсовикористання та ресурсообігу (простору, часу, субстанції, мови) у взаємодіях чотирьох базових міських процесів, що визначають систематику мір гармонізації та нормування параметрів складових міського середовища (етапи сформованості і стадії завершеності) можуть бути охарактеризовані із залученням розрізень модифікованої І.І. Стецюк моделі О.Ю. Ретеюма (див. [14]) наступним чином.

Соціальні взаємодії процесів формування, що мають зовнішньо направлені просторові ефекти (перетворення простору); міра гармонізації та нормалізації – розповсюдженість (перетворення) будови та складу її елементів із поширенням меж і ритмів ареалу міського ландшафту (міста, його фрагментів): визначаються масштаби і тип трансформації просторового районування та пролонгації просторового армування ландшафтного цілого (фактори ситуації). Тип трансформації – ревалоризація, у т.ч. консервація; види трансформації – акцентний та агрегативний.

Соціальні взаємодії процесів формування, що мають із зовні направлені просторові ефекти (підживлення простору); міра гармонізації та нормалізації – сумісність (підживлення) будови і складу її елементів у межах та із підтримкою ритмів ареалу міського ландшафту (міста, його фрагментів): визначаються масштаби і тип просторового зонування та інтенсифікації просторового армування ландшафтного цілого (фактори ситуації). Тип трансформації – ревалоризація, у т.ч. консервація; види трансформації – акцентний та парцеляційний.

Цезури-регулятиви соціальних взаємодій характеризують просторові межі-шлюзи сумісності сценаріїв розгортання прообразів формування (соціальну значущість) міського процесо-середовища.

Економічні взаємодії процесів функціонування, що мають внутрішньонаправлені функціональні ефекти (поглинання часу); міра гармонізації та нормалізації – вартість (поглинання) функцій та їхніх профілей із збагаченням і підтриманням періодів діяльного спектру ареалу міського ландшафту (міста, його фрагментів): визначаються масштаби і тип трансформації функціонального зонування та інтенсифікації темпорального армування ландшафтного цілого (фактори існування). Тип трансформації – ревіталізація, у т.ч. музеєфікація; види трансформації – пасивний та проактивний.

Економічні взаємодії процесів функціонування, що мають зовнішньонаправлені функціональні ефекти (поповнення часу); міра гармонізації та нормалізації – тривалість (поповнення) функцій та їхнього

профілювання із поширенням і підтриманням періодів діяльного спектру ареалу міського ландшафту (міста, його фрагментів): визначаються масштаби і тип трансформації функціонального районування та пролонгації темпорального армування ландшафтного цілого (фактори існування). Тип трансформації – ревіталізація, у т.ч. музеєфікація; види трансформації – пасивний та реактивний.

Цезури-регулятиви економічних взаємодій характеризують часові інтервали синхронізації оцінок розгортання потенціалів функціонування (економічну значущість) міського процесо-середовища.

Екологічні взаємодії процесів розвитку, що мають зовнішньонаправлені субстанціональні ефекти (пропускання субстанції-речовини); міра гармонізації та нормалізації – вибірковість (пропускання) властивостей та їхніх ознак із поширенням якостей і підтримання фаз становлення ареалу міського ландшафту (міста, його фрагментів): визначаються масштаби і тип трансформації якісного (фізичного) районування та пролонгації інфраструктурного армування ландшафтного цілого (фактори відповідності). Тип трансформації – реабілітація, у т.ч. реновація; види трансформації – підтримуючий та випереджаючий.

Екологічні взаємодії процесів розвитку, що мають із зовні направлені субстанціональні ефекти (перекачування субстанції-речовини); міра гармонізації та нормалізації – досяжність (перекачування) властивостей та їхніх ознак із збагаченням і підтриманням фаз кондиційності ареалу міського ландшафту (міста, його фрагментів): визначаються масштабами і тип якісного (фізичного) зонування та інтенсифікації інфраструктурного армування ландшафтного цілого (фактори відповідності). Тип трансформації – реабілітація, у т.ч. реновація; види трансформації – підтримуючий та відновлювальний.

Цезури-регулятиви екологічних взаємодій характеризують матеріальні (субстратні) шви-мембрани декодування алгоритмів розгортання програм розвитку (екологічну значущість) міського процесо-середовища.

Планувальні взаємодії процесів відтворення, що мають регулятивно-засадчі семіотичні ефекти формації (породження/проникнення мови феноменів розселення); міра гармонізації та нормалізації – стійкість (породження) змін забезпечення (скріплювання) ідентичності із підтриманням циклів формації ареалів міського ландшафту (міст, їхніх фрагментів) та їхнього екзистенційного мовлення: визначаються масштаби і діапазони кондиційності, межі та умови застосування варіантів (стратегій) становлення та регулювання (їхніх правил, нормалей, моделей планувальної консолідації та коригування), а також типостворюючі характеристики ландшафтного цілого (фактори цілі). Типи

(транс)формації – (ре)генерація, модифікація, модернізація, реконструкція, у т.ч. реставрація; види (транс)формації – актуально модернізаційний та модуляційний.

Планувальні взаємодії циркуляційно-обмінних процесів відтворення, що мають регулятивно-створюючі семіотичні ефекти трансформації (подання/подачі мови/мовлення речей); міра гармонізації та нормалізації – варіативність (подання/підкріплення) змін конфігурації ідентичності із підтриманням циклів трансформації ареалів міського ландшафту (міст, їхніх фрагментів) та їхнього автопоетичного мовлення: визначаються масштаби, типізація і діапазони оптимальних значень регулятивних параметрів запуску, розгортання, моніторингу і перетворення стратегій планувальної констеляції (армування, зонування, районування культурного топоформного втілення) ландшафтного цілого (фактори цілі). Типи (транс)формації – регенерація, модернізація, диверсифікаційна і комплексна реконструкція; види (транс)формацій – комбіновані, відповідно до стратегій, що адекватно задіяні.

Цезури-регулятори планувальних взаємодій характеризують мовні (семіотичні) сигнали (фермати) коригування (зашнування) роботи конфігуратора відтворення (планувальну значущість) міського процесо-середовища. Є носіями і (ре)трансляторами інтегро-диференціальних ефектів цілеспрямованого звершення ландшафтних ареалів розселення.

Актуальним завданням є вивчення законів формостворення і формо втілення (логосцентризму) дійсності розселення як первісного джерела культури та її цивілізаційних версій, вивчення об'єктивних тенденцій і закономірностей регульованої автоеволюції міста, можливих варіантів майбутнього (передумовленого) конкретного ареалу (фрагменту) процесів і середовища розселення з урахуванням прогнозованих режимів роботи логос-системних механізмів з метою допомогти здійснитися адекватному прийдешнім стадіям локального, регіонального і глобального розселення ефективному ареалу міського ландшафту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевченко Э.А. Историческая среда города / Э.А. Шевченко, Е. Пехтер // Вестник "Зодчий. 21 век" – информационно-аналитический журнал, 2009. – № 4 (33), декабрь. – С.46–51.
2. Кендзо Тангэ и философия среды. – КСМ, 2008. – № 3/21 (осень). – С.18–29.
3. Яргина З.Н. Эстетика города / З.Н. Яргина. – М.: Стройиздат, 1991. – 367с.

4. Стецюк І.І. Утворення і категоризація цілісного фрагменту міського середовища (принципова модель взаємодії складових частин цілого) / І.І. Стецюк // Архітектурний вісник КНУБА, вип.4. – К.: КНУБА, 2014. – С. 99–107.

5. Кутузова Т.Ю. Наукові засади доповнюваності стадій розвитку регулярних розпланувань / Т.Ю. Кутузова // Містобудування та територіальне планування, вип.58. – К.: КНУБА, 2015. - С.253–257.

6. Дюжев С.А. Актуальні питання удосконалення методичних засобів реконструктивних трансформацій міського ландшафту / С.А. Дюжев // Досвід та перспективи розвитку міст України. Проблеми реконструкції в теорії та практиці містобудування. – К.: ДП УДНДПМ "ДПРОМІСТО" імені Ю.М.Білокося, 2014. – Вип. 26. – С.167–174.

7. Дюжев С.А. Системний композиційний механізм гармонічного сполучення частин цілого ландшафтних феноменів дійсності розселення (дестинації, цезури, цілісні агрегати-морфофрагменти) / С.А. Дюжев // Містобудування та територіальне планування, вип.53. – К.: КНУБА, 2014. – С. 134–153.

8. Бурдьє П. Соціологія соціального пространства / П. Бурдьє [Пер. с франц.; отв. ред. перевода Н.А. Шматко]. – М.: Институт экспериментальной социологии; СПб.: Алетейя, 2007. – 288 с. (Серия "Gallicinium").

9. Бикбов А.Т. Грамматика порядка. Историческая социология понятий, которые меняют нашу реальность / А.Т. Бикбов. – М.: Издат. дом Высшей школы экономики, 2014. – 432 с. (Социальная теория).

10. Кремянский В.И. Структурные уровни живой материи (теоретические и методологические проблемы) / В.И. Кремянский. – М.: "Наука", 1969. – 296с.

11. Абрамова Н.Т. Целостность и управление / Н.Т. Абрамова. – М.: "Наука", 1974. – 248 с.

12. Делёз Ж. Складка. Лейбниц и барокко / Ж.Делез [Общая ред. и послесл. В.А.Подороги. Пер. с франц. Б.М.Скуратова]. – М.: Издательство "Логос", 1997. – 264 с.

13. Дюжев С.А. Історична забудова міста чи історичний міський ландшафт (місто-ландшафт і технологічні аспекти його містобудівного планування) / С.А.Дюжев // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. – К.: КНУБА, 2015. – Вип.41. – С.74–80.

14. Дюжев С.А. Логос-системні та ейдос-феноменологічні основи планувальних рішень (риторична граматики суперпозиції містобудівного ландшафтного цілого) / С.А. Дюжев // Містобудування та територіальне планування, вип. 55. – К.: КНУБА, 2015. – С. 149–169.

Аннотация

Рассмотрены круг вопросов касательно исследовательских представлений города как культурно-исторического ландшафтного ареала расселения и феноменологические характеристики сформированности и завершенности его целостных фрагментов. Акцентируется композиционно-калибровочная роль цезур – регулятивных связок-носителей и (ре)трансляторов интегрально-дифференциальных эффектов становления и трансформации фрагментов городского ландшафта. Предложена систематизация содержания процессорно-средового взаимодействия составляющих и планировочных трансформаций (автопоэзиса) ландшафтного целого и его фрагментов.

Ключевые слова: городской ландшафт и его фрагменты, стадийная завершенность, композиционный механизм, дестинация, цезура, процессорно-средовые взаимодействия.

Abstract

The circle of questions in research notions for city as cultural and historical landscape of settling area and phenomenological characters of formation and perfection for its whole fragments were examined. The composition-calibrational role of ceazuras – regulative bunch-bearers and (re)translators of integral-differential effects in making and transformation urban landscape fragments were accented. Proposed the systematization of content of process-environmental interactions of constituents and planning transformation (autopoiesis) for the landscape whole and its fragments.

Key words: urban landscape and its fragments, stage perfection, compositional mechanism, destination, ceazura, process- environmental interactions.